

הלכות שחיטה פרק ח

א. חסרה כיצד: שני אברים הן שאם חסר מנינם, טרפה; ואלו הן הראה, והרגלים. וחמש אונות יש לה לראה כשיתלה אותה אדם בידו ופני ראה כנגד פניו, שלוש מן הימין ושנים מן השמאל. ובצד ימין ממנה כמו אذن קטנה, ואינה בצד האונות, ויש לה כמו כיס בפני עצמה, והיא בתוך הכיס; ואזן זו הקטנה היא הנקראת ורדה מפני שהיא דומה לוורד, ואינה מן המנין.

ב. לפיכך אם לא נמצאת הורד, מתרת שפך הוא דרפה: יש בהמות תמצא בהם, ויש בהמות לא תמצא בהן. ואם נמצאת נקובה אף על פי שהכיס שלה סותם את הנקב, הרי זו טרפה.

ג. חסר מנין האונות, ונמצאת אחת מן השמאל או שתיים מן הימין טרפה; ואם נמצאו בימין שתיים וזאת הורדה, הרי זו מתרת.

ד. נתחלפו האונות, ונמצאו שלוש מן השמאל ושתיים מן הימין בלא ורד, או שהיתה הורד עם השלוש בצד שמאל הרי זו טרפה: שהרי חסרה מצד הימין. נתוספו האונות במנינם אם היתה האזן היתרה בצד האונות, או מלפני הראה שהיא לעמת הלב מתרת. ואם היתה על גבה שהיא לעמת הצלעות הרי זו טרפה, שהיתר כחסר: והוא, שתהיה כמו עלה שלהדס; אבל פחות מזה אינה אזן, ומתרת.

ה. אזן שנמצאת דבוקה בחברתה הסמוכה לה, מתרת; ואם נסמכו שלא על הסדר, כגון שנסמכה ראשונה לשלישית טרפה. נמצאו שתי האונות כאונה אחת, ואינן נראות כשתיים דבוקות אם היה ביניהן כמו עלה שלהדס, בין בעיקרון, בין באמצעו, בין בסופן, כדי שיפר שהן שתיים דבוקות מתרת; ואם לאו הרי זו חסרה, וטרפה. נמצאת כלה שתי צרוגות, ואין לה חתוך אזנים טרפה.

ו. וכן אם חסר גוף הראה אף על פי שלא נקבה הרי זו כמי שחסר מנין האונות, וטרפה. לפיכך אם נמצא ממנה מקום יבש, עד שיפרך בצפרן הרי זה כחסר וטרפה, ואפלו היה כל שהוא.

ז. ראה שנמצאת נפוחה כמו עיקר חריות שלדקל, אוסרין אותה מספק שזו תוספת משנה בגופה, ושמא התוספת בגוף כחסרון כמו שאמרו במנין.

ח. הבהמה שפחדה ויראה, עד שצמקה הראה שלה וקרבה להיות יבשה אם פחדה בידי שמים, כגון ששמעה קול רעם או ראת זקים וכיוצא בזה מתרת; ואם פחדה בידי אדם, כגון ששחטו לפניו בהמה אחרת וכיוצא בזה הרי זו כחסרה, וטרפה.

ט. כיצד בודקין אותה: מושיבין את הראה במים מעת לעת אם היה זמן הקור, מושיבין אותה במים פושרין ובכלי שאין המים מתמצין מגבו ונוזלים כדי שלא יצונו במהרה, ואם היה זמן החם, מושיבין אותה במים צונן ובכלי שהמים מתמצין מגבו כדי שישארו קרים. אם חזרה לבריתה הרי זו בידי שמים, ומתרת; ואם לא חזרה בידי אדם היא, וטרפה.

י. בהמה שהיתה חסרה רגל מתחלת בריתה, טרפה; וכן אם

הִיתָה יְתָרָה רָגֵל, שְׁכָל הֵיטֵר כַּחֲסֵר הוּא. אָבֵל אִם הָיוּ לָהּ שְׁלוֹשׁ יָדִים, אוּ יָד אַחַת מִתֶּרֶת; לְפִיכָף אִם נִחְתָּךְ הָיָד שָׁלָה, מִתֶּרֶת.

יא. נִחְתָּךְ הָרָגֵל מִן הָאַרְכָּבָה וּלְמַעְלָה, טֶרְפָּה; מִן הָאַרְכָּבָה וּלְמַטָּה, מִתֶּרֶת. בְּאִיזוֹ אַרְכָּבָה אָמְרוּ, בְּאַרְכָּבָה שֶׁהִיא סוֹף הַיָּרֵךְ הַסָּמוּךְ לַגּוֹף. נִשְׁבֵּר הָעֵצִים לְמַעְלָה מִן הָאַרְכָּבָה אִם יֵצֵא כָּלוּ אוֹ רַבּוֹ לַחוּץ הָרִי זֶה כָּמִי שֶׁנִּחְתָּךְ וְנָפַל, וּטֶרְפָּה; וְאִם הָיָה הַבָּשָׂר אוֹ הָעוֹר חוּפָה רַב עָבִיו וְרַב הַקָּפוֹ שֶׁלְעֵצִים שֶׁנִּשְׁבֵּר הָרִי זֶה מִתֶּרֶת, וְאִפְּלוֹ נָפַל מִקְצֵת הָעֵצִים שֶׁנִּשְׁבֵּר וְהִלָּךְ לוֹ. וְגִידִים הָרַפִּים, אֵינָן חֲשׁוּבִין כְּבָשָׂר.

יב. צִמַּת הַגִּידִין, הֵן בְּבִהְמָה וּבְחִיָּה לְמַעְלָה מִן הָעֶקֶב בְּמָקוֹם שֶׁתּוֹלִין בּוֹ הַטְּבָחִים הַבְּהֵמָה; וְהֵן שְׁלוֹשָׁה גִידִין לְבָנִים אֶחָד עָבָה, וּשְׁנַיִם דְּקִים. וּבְמָקוֹם שֶׁיִּתְחִילוּ וְהֵן קָשִׁים וּלְבָנִים, עַד שִׁסּוֹר הַלֶּבֶן מֵהֵן וַיִּתְחִילוּ לְהִתְאַדָּם וּלְהִתְרַכֵּךְ זֶה הִיא צִמַּת הַגִּידִים, וְהוּא כְּאֶרֶךְ שֵׁשׁ עָשָׂרָה אֶצְבָּעוֹת בְּשׂוֹר.

יג. וּמִנֵּין גִּידִים אֵלּוּ בַּעוֹף, שֶׁשָּׂה עֶשֶׂר גִּידִין; תַּחֲלָתָן מִן הָעֵנָב שֶׁלְמַטָּה מֵאֶצְבָּע יְתָרָה, עַד סוֹף הָרָגֵל שֶׁהוּא קִשְׁקָשִׁים קִשְׁקָשִׁים.

יד. בְּהֵמָה שֶׁנִּחְתָּכוּ רִגְלֶיהָ בְּמָקוֹם צִמַּת הַגִּידִין, טֶרְפָּה; וְאִל תִּתְּמָה וְתֹאמַר, כִּי־עַד תִּחְתָּךְ לְמַעְלָה מִצִּמַּת הַגִּידִים וְהִיא מִתֶּרֶת, עַד שֶׁתִּחְתָּךְ לְמַעְלָה מִן הָאַרְכָּבָה הָעֲלִיוֹנָה, כִּמוֹ שֶׁבֶּאֱרָנוּ, וְאִם תִּחְתָּךְ לְמַטָּה בְּצִמַּת הַגִּידִין, אֲסוּרָה שֶׁבִּטְרָפוֹת תִּחְתָּךְ מִכָּאן וְתַחֲתֶיהָ, וּמִכָּאן וְתַמּוֹת: וְלֹא נֶאֱסָרָה בְּהֵמָה זֶה מִפְּנֵי שֶׁהִיא חֲתוּכַת רָגֵל מִמָּקוֹם זֶה, אֲלֹא מִפְּנֵי שֶׁנִּחְתָּכוּ הַגִּידִין, שֶׁחֲתִיכָתָן מִכָּלֵל הַטְּרָפוֹת, כִּמוֹ שֶׁיִּתְבָּאֵר.

טו. נְטוּלָה כִּי־עַד: שְׁלוֹשָׁה אֲבָרִים הֵן שָׂאֵם נָטְלוּ טֶרְפָּה, וְאִף עַל פִּי שְׂאִין בָּהֶן לֹא דִין נָקֵב וְלֹא דִין חֲסָרוֹן; וְאֵלּוּ הֵן צִמַּת הַגִּידִים, וְהַכָּבֵד, וְלַחֵי הָעֲלִיוֹן. וּכְכֹר בֶּאֱרָנוּ שֶׁהַבְּהֵמָה שֶׁנִּחְתָּךְ רִגְלָהּ וְכֵן הָעוֹף, בְּמָקוֹם צִמַּת הַגִּידִים לֹא נַעֲשׂוּ טֶרְפָּה אֲלֹא מִפְּנֵי שֶׁנִּחְתָּכוּ הַגִּידִין; לְפִיכָף אִם נִחְתָּכוּ הַגִּידִין לְבָדָם, וְהָרָגֵל קִיָּמַת טֶרְפָּה, שֶׁהָרִי נָטְלָה צִמַּת הַגִּידִים.

טז. נִחְתָּךְ בְּבִהְמָה הָאֶחָד הָעָבָה לְבָדוֹ מִתֶּרֶת, שֶׁהָרִי נִשְׁאָרוּ הַשְּׁנַיִם הַדְּקִין; נִחְתָּכוּ הַשְּׁנַיִם הַדְּקִין מִתֶּרֶת, שֶׁהָרִי נִשְׁאָר הָאֶחָד הָעָבָה גָּדוֹל מִשְׁנֵיהֶן, וְהָרִי לֹא נָטְלָה כָּל הַצִּמָּה, אֲלֹא מֵעוּטָה. נִחְתָּךְ רַבּוֹ שֶׁלְכָל אֶחָד מֵהֶן, טֶרְפָּה; וְאִין צָרִיךְ לוֹמַר שֶׁנִּחְתָּכוּ כָּלָן, אוֹ נָטְלוּ כָּלָן. וּבַעוֹף אִפְּלוֹ נִחְתָּךְ רַבּוֹ שֶׁלְאֶחָד מִן הַשְּׁשָׁה עֶשֶׂר, טֶרְפָּה. וְעוֹף שֶׁנִּשְׁתַּבְּרוּ גִּפְיוֹ מִתֶּרֶת, כְּבִהְמָה שֶׁנִּחְתָּכוּ יָדֶיהָ.

יז. כָּבֵד שֶׁנָּטְלָה כָּלָה, טֶרְפָּה; וְאִם נִשְׁתִּיר מִמֶּנָּה כְּזִית בְּמָקוֹם שֶׁהִיא תְּלוּיָה בּוֹ, וְכִזִּית בְּמָקוֹם מָרָה הָרִי זֶה מִתֶּרֶת. נִדְלָדְלָה הַכָּבֵד, וְהָרִי הִיא מַעְרָה בְּטֶרֶפֶשׁ שָׁלָה מִתֶּרֶת; נָטַל מִמֶּנָּה מָקוֹם שֶׁהִיא תְּלוּיָה בּוֹ, וּמָקוֹם הַמָּרָה אִף עַל פִּי שֶׁהִשְׁאָר קִים כְּמוֹת שֶׁהוּא, טֶרְפָּה. נִשְׁאָר בָּהּ כְּזִית בְּמָקוֹם מָרָה, וְכִזִּית בְּמָקוֹם שֶׁהִיא תְּלוּיָה בּוֹ, אָבֵל הָיָה מִפְּזוֹר מַעֲט בְּכָאן וּמַעֲט בְּכָאן, אוֹ שֶׁהָיָה מְרֻדָּד, אוֹ שֶׁהָיָה אֲרוּךְ כְּרָצוּעָה הָרִי זֶה סָפֵק; וַיִּרְאֶה לִי, שֶׁהִיא אֲסוּרָה.

יח. לַחֵי הָעֲלִיוֹן שֶׁנָּטַל, טֶרְפָּה; אָבֵל אִם נָטַל הַתַּחֲתוֹן כְּגוֹן

שְׁנֵגָמָם עַד מְקוֹם הַסִּימָנִין, וְלֹא נֶעְקְרוּ הָרִי זֹו מִתְּתָר. וְכָל אֶבֶר
שֶׁנֶּאֱמַר בּוֹ אִם הָיָה חֶסֶר טְרֶפֶה כֶּךָ אִם נָטַל, טְרֶפֶה. אֲבָל אֶבֶר
שֶׁנֶּאֱמַר בּוֹ אִם נָטַל טְרֶפֶה, אֵינָהּ נֶאֱסָרֶת אֲלָא אִם נִחְתָּךְ אוֹתוֹ
אֶבֶר; אֲבָל אִם נִבְרָאת חֲסֶרָה אוֹתוֹ אֶבֶר, הָרִי זֹו מִתְּתָר שְׁאֵם
לֹא תֹאמַר כֵּן, נִמְצְאת הַחֲסֶרָה וְהַנְטוּלָה אַחַת הִיא. וְכָל אֶבֶר
שֶׁנֶּאֱמַר בּוֹ שְׁאֵם נָטַל מִתְּתָר קָל וְחֹמֶר אִם חֶסֶר מִתְּחִלַּת בְּרִיתָהּ
וְלֹא נִבְרָא, שֶׁהִיא מִתְּתָר.

יט. בְּהֵמָה שֶׁנָּטְלָה הָאֵם שָׁלָה, וְהִיא בֵּית הָרָחִם, אוֹ שֶׁנָּטְלוּ
הַכְּלִיּוֹת הָרִי זֹו מִתְּתָר. לְפִיכֶךָ אִם נִבְרָאת בְּכֻלָּיָהּ אַחַת אוֹ בְּשָׁלוֹשׁ
כְּלִיּוֹת, מִתְּתָר; וְכֵן אִם נִקְבָּה הַכְּלִיָּה, מִתְּתָר.

כ. אֵף עַל פִּי שֶׁהַכְּלִיָּה שֶׁנָּטְלָה אוֹ שֶׁחֲסֶרָה מִתְּתָר, אִם נִמְצְאת
קֶטְנָה בְּיוֹתֵר, וְהַקְטִינָה בַּדָּקָה עַד כָּפוֹל, וּבִגְסָה עַד כָּעֲנַב
טְרֶפֶה. וְכֵן אִם לָקְתָה הַכְּלִיָּה, וְהוּא שִׁיעָשָׂה בְּשָׂרָה כִּכְשֵׁר הַמֵּת
שֶׁהִבְאִישׁ אַחֵר יָמִים, שְׁאֵם תֵּאָחֵז בְּמִקְצָתוֹ, יִתְמַסְמֵס וַיִּפֹּל,
וְהִגִּיעַ חֲלִי זֶה, עַד הַלֵּבֶן שֶׁבְּתוֹךְ הַכְּלִיָּה הָרִי זֹו טְרֶפֶה. וְכֵן אִם
נִמְצְאת בְּכֻלָּיָהּ לֶחָה, אֵף עַל פִּי שְׁאֵינָהּ סְרוּחָה, אוֹ שֶׁנִּמְצְאוּ בָּהּ
מִים עֲכוּרִין, אוֹ סְרוּחִים הָרִי זֹו טְרֶפֶה; אֲבָל אִם נִמְצְאוּ בָּהּ מִים
זָכִים, הָרִי זֹו מִתְּתָר.